

SOKRATES A JEHO MOUDRÁ ZKOUŠKA

Státeda, 02 listopad 2016

Celý jeho život (469 př.n.l. - 399 př.n.l.) je znám pouze z vyprávění jeho žáků, posluchačů a vykladačů, jako byl který Sókrata spíše idealizuje a Xenofón, jenž na něj nahlíží spíše jako člověka praktického. Není známo, kdy své názory zapisoval.

Na svou dobu se chová Sokrates výjimečně. Opouští lukrativní post kameníka a věnuje se filosofii a využívá formou diskuze. Jak je známo, tento způsob komunikace ve své podstatě není nijak moc v jakékoliv době. Diskuze přináší různorodost názorů, vidí a definuje nedostatky ve společnosti a neohlupuje lidi, naopak je nutí myslet. Paradoxně po nastolení demokracie (po skončení peloponéské války a krátké době vlády aristokracie) začal být Sokrates pokládán za člověka nepohodlného a za své názory byl zmanipulovanou athenskou společností odsouzený k trestu smrti (399 př. n. l.).

Dávod byl zcela zřejmý. Brilantnost jeho promluv a jeho nesmírná obliba vyvolala zářlivost dvou veřejných osobností. Anyta, starého starosty města, a Meleta, jeho mladšího komplice, uraženého filozofovou ironií, která ho obviňovala z bezbožnosti. Žeňník Lykon byl pováženým předsedou obžaloby u soudu, která měla být psána sofist Polykratem a osobně Anytem, který zastupoval úředníky a úředníky z lidu. Polyeuktus pak vyslovil větu, která odsuzovala Sokrata k vypití bolehlavu.

Jako sedmdesátiletý stařec Sókratés umírá po vypití tohoto odvaru, aniž by přijal nabídku na útek z vězení. Jednoho dne ho potkal jeden známý a povídá: "Jestlipak víš, Sokrate, co jsem se zrovna dozvěděl o tvém příteli?" "Počkej chvíli," odpovídal Sokrates. "Než mi cokoli řekneš, rád bych tě podrobil zkoušce. Říká se jí zkouška tří sítí." "Tří sítí?" "První síť," pokračoval Sokrates. "Než mi začneš vyprávět o mém příteli, bude dobré na chvíli zkusit prosit to, co mi řekneš. První síť se jmenuje Pravda. Má naprostou jistotu, že to, co mi chceš říct, je pravda?" "Ne," odpovídal ten člověk, "vlastně jsem to jenom slyšel a..." "Druhá síť," pokračoval Sokrates. "Takže ty opravdu nevíš, jestli je to pravda nebo není. Teď vyzkoušejme druhou síť, síť se jmenuje Dobro. Chceš mi o mém příteli říct něco dobrého?" "Ne, naopak..." "Takže," pokračoval Sokrates, "chceš mi o něm říct něco špatného a nejsi si jist, jestli je to pravda. Ale pokud je to špatné, zkouškou projít, protože zbývá ještě jedno síť. Jmenuje se Úspěšnost. Je mi to, co mi chceš říct, úspěšné?" "Ne, moc ne." "Dobrá," uzavřel Sokrates, "to co mi chceš říct, ani pravdivé, ani dobré, dokonce ani úspěšné, tak proč bys mi to měl vyprávět?"

Hlavní podstatou Sokratových rozhovorů byla etika, chování člověka a morálka společnosti. Tvrdil, že člověk je schopen svým vlastním rozumem, který je "vládcem nad tělem", rozpoznat to, co je dobré. Z toho pak vyvozuje, že je schopen naučit se ctnostem, které jsou předsedou pocitů zvané "stří" a které nás přivádí do stavu rovnováhy. Za základní ctnosti předsedou považuje moudrost, rozumnost, spravedlnost, statečnost a zbožnost.

Filosofie podle Sokrata není jen bezvýznamnou intelektuální spekulací, ale celým způsobem života. Delfská věštkyně ho nazvala "nejmoudřejším ze všech lidí" proto, že dokázal rozeznat a popsat omezenost lidského vědomí. Jeho nejznámější výrok "vím, že nic nevím" je poznání těchto hranic.

Zdroj: Internet